

Utbildningsinspektion i Gula skolan, förskoleklass och grundskola årskurserna 1–6

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolan.....	2
Sammanfattande bedömning.....	2
Bedömning av utbildningsresultaten.....	3
Bedömning av verksamheten	4
Bedömning av förutsättningarna för utbildningen.....	8

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Gula skolan den 16–17 mars 2006. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen riktas mot hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbsida (www.skolverket.se/Inspektion).

Huvudmannen har ansvar för att de brister som inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna skall redovisas till Skolverket vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle.

Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från kommunen och Gula skolan, dels den information som samlats in under besöket. Även annan information om kommunen och skolan som finns i Skolverkets nationella uppföljningssystem eller finns publicerat på annat sätt har använts.

I Gula skolan intervjuades rektor, biträdande rektor, elever, lärare och övrig personal samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i förskoleklassen och årskurserna 1–6 samt verksamheten på fritidshemmet. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen.

Beskrivning av skolan

Gula skolan	Antal barn/elever
Skolbarnsomsorg	74
Förskoleklass	17
Grundskola	190
Obligatoriska särskolan	1

Utbildningen vid Gula skolan omfattar en förskoleklass och årskurserna 1–6. Utbildningen är organiserad i åldershomogena grupper, en i vardera årskurserna F–4 och två i årskurserna 5 och 6. Personalen är organiserad i tre arbetslag där förskoleklassen utgör grunden för ett, årskurserna 1–3 ett och årskurserna 4–6 ett. Musik- och slöjdlärare ingår inte i arbetslagen.

Gula skolan är belägen i anslutning till Fristadskolan 7–9, där barnen fortsätter i årskurserna 7–9. Med Fristadskolan delar man matsal, slöjdsalar samt idrotts-hall. Övriga salar är väl samlade i en byggnad från 1939 vilken byggdes om och till under åren 1993-1995.

I Gula skolan finns idag nästan inga barn med utländsk bakgrund. 54 barn reser med skolskjuts till skolan från den omgivande landsbygden.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Gula skolan och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplaner och övriga skolförfattningar.

Som helhet erbjuder Gula skolan en utbildning av godtagbar kvalitet. Eleverna utvecklas och når i stort kunskaper i grundskolans ämnen enligt de nationella målen. Undervisningen är relativt allsidig och varierad. Den pedagogiska personalen är lärarutbildad och har en god medvetenhet om de nationella målen.

Det arbete som inletts med syfte att förbättra den psykosociala miljön på skolan måste fortsätta. Samverkan med föräldrarna är här särskilt viktigt.

Det finns enligt inspektörernas bedömning behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden:

- Gula skolan bör skapa former för att följa upp resultatet av arbetet med normer och värden.
- Skolan bör utveckla rutiner för en fördjupad analys av elevernas resultat på de nationella proven.
- Skolan bör utveckla former för uppföljning och utvärdering av elevernas lärande och utveckling i samtliga ämnen.
- Skolan bör utreda om användandet av pricksystem och liknande är i överensstämmelse med bestämmelserna om disciplinära åtgärder i grundskoleförordningen.

- Skolans arbete för att komma tillrätta med disciplinproblem bör ges en enhetlig struktur. Formerna för detta arbete bör utarbetas i samverkan med elever och föräldrar.
- Skolans lokala konkretiseringar av nationella kursplaner måste anpassas till den nivå de nationella dokumenten anger.
- Skolan bör utveckla sitt arbete med åtgärdsprogrammen och uppföljningen av dessa.
- Skolans kvalitetsarbete och kvalitetsredovisning bör utvecklas och förbättras för att utgöra ett kraftfullt verktyg för utveckling av såväl skolans verksamhet i stort som elevernas möjlighet till måluppfyllelse.
- Skolan bör organiseras så att den bättre tar tillvara lärarnas olika typer av lärarutbildning och ämneskompetenser.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast skall åtgärdas.

- Elevens val erbjuds inte i överensstämmelse med författningarna (2 kap. 19–20 §§ grundskoleförordningen).

Bedömning av utbildningsresultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt målen i skollagen och i läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, Lpo 94, avsnitten 2.1 och 2.2.

Gula skolan har gemensamma trivselregler vilka är kända av eleverna. Varje klass har också kommit överens om egna trivselregler. Vid samtal med föräldrar framkommer det dock att inte alla elever känner sig trygga i skolmiljön utan att kränkande behandling förekommer, både elever emellan och mellan vuxna och elever. Detta bekräftas också av eleverna. Elever och föräldrar anser också att de vuxna borde agera på ett tydligare sätt när kränkande behandling har förekommit i skolan.

Gula skolan har emellertid arbetat aktivt med värdegrundsfrågor vilket också de flesta föräldrar känner till. Att bedöma skolans resultat av detta arbete är svårt att göra då underlaget för sådana bedömningar är begränsat. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör skapa former för att också kunna följa upp resultatet av arbetet med normer och värden.

Gula skolan redovisar resultaten på de nationella proven i skolans kvalitetsredovisning. En sammanställning av resultaten i form av andel godkända prov visar att resultaten i engelska och svenska varierar i något fall mellan de två senaste läsåren.

Tabell 1. Resultat nationella prov 2004 och 2005

Läsår	Engelska	Matematik	Svenska
2003/2004	94%	89%	94%
2004/2005	87%	89%	82%

I kvalitetsredovisningen för respektive skolår analyseras resultaten under rubriken ”Bedömning av måluppfyllelse”. I båda dokumenten inleds analysen med texten ”Positiv utvecklingsprognos, som hela tiden bör aktualiseras och hållas

levande”. Då resultaten uppställda i tabellform enligt ovan visar på det motsatta bedömer inspektörerna att en fördjupad analys av resultaten bör göras liksom en planering av åtgärder för att komma till rätta med den negativa utvecklingen i engelska och svenska.

Uppföljningen av kunskapsutvecklingen i övriga ämnen än sv, eng och ma varierar stort mellan lärarna. Man kan dock skönja en tendens till en fokusering kring de tre behörighetsgivande ämnena. Inspektörerna bedömer därför att skolan bör utveckla former för uppföljning och utvärdering av elevernas lärande och utveckling i samtliga ämnen.

Bedömning av verksamheten

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet i det inre arbetet; innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen; individanpassning och stöd; utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning; kvalitetssäkring och förbättringsarbete; skolledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och i andra författningar för respektive skolform.

Arbetsmiljö och delaktighet

Skolan arbetar aktivt med att skapa en gemensam värdegrund för personal och elever. I klassrummen och på flera andra platser i skolan finns ledorden ansvar, tillsammans, förlåt, vänskap, ärlighet och respekt anslagna i form av solar på väggarna. Denna termin har skolan börjat arbeta med SET (social och emotionell träning) och man har också startat ett värdegrundsprojekt tillsammans med stiftelsen Quadriceps.

Därtill finns det utsedda kamratstödjare på skolan. Dessa har till uppgift att vara extra ögon och öron. En gång per månad träffas kamratstödjarna tillsammans med rektor och gör då en uppföljning av föregående möte samt låter var och en ta upp eventuella nya händelser. Vidare gör man en samarbetsövning som kamratstödjarna tar med sig till klassen för att göra där och ibland talar man om etiska problem. Kamratstödjarna förväntas inte vara aktiva vid eventuella bråk.

Gula skolan är med som pilotskola i Borås för projektet Bra Kompis och har därigenom utbyte med Dalsjöskolan 3–6 och Kerstinsgården årskurs 3. Kamratstödjarna har som en del av projektet fått möta en dramapedagog vid två tillfällen och övat på etiska dilemman och problemlösningar.

Detta till trots framgår det vid inspektörernas samtal med elever och föräldrar att det i skolan finns disciplinproblem vilka yttrar sig i stökiga och högljudda klassrumsmiljöer och/eller hårda tillmälen eleverna emellan i korridorer och på skolgården. Dessa disciplinproblem är i vissa fall är betydande. Vid besök i verksamheten ser inspektörerna flera exempel på detta. De elever inspektörerna samtalar med var också osäkra på vilka elever som är utsedda kamratstödjare. Vidare har många föräldrar en bild av att det förekommer mobbning i skolan.

Skolverket vill uppmärksamma kommunen på att det från och med den 1 april 2006 råder ett uttryckligt förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever (SFS 2006:67). Den nya lagens ändamål är att främja barns och elevers lika rättigheter oavsett kön, etnisk tillhörighet, religion eller

annan trosuppfattning, sexuell läggning eller funktionshinder och att förebygga och förhindra trakasserier och annan kränkande behandling. Kommunen är skyldig att bedriva ett målinriktat arbete för att främja dessa ändamål och bland annat se till att det upprättas en likabehandlingsplan i varje skola och förskola. I planen skall åtgärder redovisas och den skall följas upp varje år. Gula skolan har en plan mot kränkande behandling. Denna innehåller bl.a. vilka åtgärder som skall vidtas vid fall av kränkning, kartläggning av kränkning liksom förebyggande åtgärder på såväl skolnivå som klassrumsnivå. Planen behandlar dock inte kränkningar mellan vuxen och elev. Inspektörerna förutsätter att skolan beaktar alla former av kränkande behandling i sitt fortsatta arbete.

För att hantera disciplinproblemen i klassrummen har lärarna utarbetat olika system. I någon klass använder sig läraren av ett pricksystem där fem prickar ger ett gult kort och tio prickar ger ett rött kort. Rött kort innebär att eleven får kvarsittning. Vid samtal med elever och föräldrar framkommer att elever fått kvarsittning utan att hemmen varit informerade. Det finns också exempel på att elevernas uppförande vid slutet av varje skoldag öppet betygssätts på en femgradig skala. Inspektörerna bedömer att skolan bör utreda om användandet av pricksystem och liknande är i överensstämmelse med bestämmelserna om disciplinära åtgärder i grundskoleförordningen. Vidare bedömer inspektörerna att skolans arbete för att komma tillrätta med disciplinproblem bör ges en enhetlig struktur. Formerna för detta arbete bör utarbetas i samverkan med elever och föräldrar.

Den hårda stämningen mellan eleverna finns också när de befinner sig på skolgården. Vid samtalet med föräldrarna är de överens i sin uppfattning att det inte finns tillräckligt många vuxna på skolgården. Detta har också uppmärksammats av elevrådet vilket har föreslagit att fler vuxna skall vara rastvakter. Detta önskemål har skolan dock inte tillmötesgått. I stället har man köpt in reflexvästar till de rastvakter man har för att de skall synas bättre. Eleverna tycker att västarna fungerar bra men är ändå besvikna över att det inte har blivit fler rastvakter.

Eleverna blir delaktiga i skolans verksamhet genom elevrådet och via klassråd. Dessa råd hålls en gång per månad.

Elevrådets ledamöter är valda av sina respektive klasser och de har kontinuerligt stöd i sin verksamhet av en pedagog. Rektorn har ibland deltagit vid dessa möten. Elevrådet har bland annat varit delaktigt i värdegrundsarbetet och arbetat för förbättringar av utemiljön främst för de äldre barnen. Så har rådet t.ex. föreslagit att en labyrint anläggs och att en is spolas på vintern. Den föreslagna labyrinten har dock hittills av skolledningen bedömts vara för dyr men denna vinter har man istället gjort en ansats att spola en is på skolans grusplan. Isen har emellertid inte kunnat användas då ingen haft till uppgift att skotta den fri från snö. I början av vintern slaskade det dessutom ibland vilket gjorde att de barn som lekte på isen samtidigt bidrog till att isen blev väldigt ojämn.

Organisation och arbetssätt i undervisningen

Vid Gula skolan har man valt att arbeta med en klasslärare i varje klass. Förskoleklassens lärare följer inte med eleverna till ettan, utan eleverna får en ny lärare när de börjar i årskurs 1. Denna lärare följer dem till årskurs 3 och för årskurs 4–6 får eleverna sedan ännu en ny klasslärare.

I skolan finns flera lärare med den lärarutbildning som funnits sedan 1991, dvs. tidigarelärare med ämnesfördjupning. Dessa lärare används trots det som klasslärare vilket får till konsekvens att de undervisar i ämnen de inte fullt ut har behörighet i. Samarbete på lärarnivå med Fristadskolan 7–9 förekommer inte.

För att kunna göra en bedömning av undervisningen i Gula skolan har inspektörerna gjort besök i verksamheten samt intervjuat lärare och elever. Dessa besök och intervjuer ger ofta ett intryck av att undervisningen inte utgår från elevernas naturliga nyfikenhet och frågeställningar. Det är i stället vanligt att alla elever i klassrummet arbetar med samma uppgifter och stoff och detta oavsett ämne. Någon hänsyn till elevernas olika inlärningsstilar synes inte påverka planeringen av undervisningen. Inspektörerna ser dock enstaka exempel på motsatsen vilket är viktigt att påpeka. Dessa exempel är dock undantag från den gängse bilden.

Inspektörerna har fått ta del av de lokala konkretiseringar av nationella kursplaner som skolan har formulerat för undervisningen i svenska och matematik för de olika årskurserna. Dessa är sammanställda i dokument med överskriften Utvecklingsplan och utformningen av dokumenten är sådan att man skall kunna bocka av huruvida eleven nått målen, är på god väg eller behöver öva. Som dessa lokala mål är formulerade är de dock på en högre nivå än vad de nationella målen i kursplanerna anger. Inspektörerna bedömer att skolans lokala konkretiseringar av nationella kursplaner måste anpassas till den nivå de nationella dokumenten anger.

Individanpassning, individuell studieplanering och stöd

Skollagen, läroplanen och grundskoleförordningen anger på olika sätt elevernas rätt till stöd och rätt till att utvecklas i sin egen takt. Skollagen talar bland annat i 4 kap. 3 § om att eleverna i grundskolan skall ha en i huvudsak gemensam studiegång. Grundskoleförordningens 5 kap. behandlar formerna för särskilda stödinsatser och i Lpo 94 anges vilket ansvar skola, lärare respektive rektor har.

Gula skolan använder sig av läsutvecklingsschema för att diagnostisera elevernas läsförmåga samt diagnoser i matematik för årskurs 2. Lärarna arbetar i övriga ämnen kontinuerligt med uppföljning och diagnoser. När en elev upplevs vara i behov av stöd tar man upp detta i arbetsenheten tillsammans med specialpedagog/speciallärare. Ärendet diskuteras sedan i elevhälsoteamet där beslut fattas om vidare åtgärd av specialpedagog, psykolog, kurator eller annan berörd.

För elever i behov av särskilda stödåtgärder ordnas samtal mellan klassföreståndare, elev och föräldrar. Dessa samtal leder dock inte regelmässigt fram till åtgärdsprogram även om man beslutar om att sätta in stödåtgärder. Det är först om de åtgärder man satt in inte fungerar som man utarbetar ett åtgärdsprogram. Syftet med åtgärdsprogrammet då är att det skall vara ett stöd för föräldrar och klasslärare och skall öka samarbetet dem emellan. I Gula skolan skiljer man mellan ett litet åtgärdsprogram vilket skall följas upp inom tre veckor och ett stort som skall följas upp två gånger per termin. Det är emellertid inspektörernas uppfattning att skolan behöver utveckla sitt arbete med åtgärdsprogrammen och uppföljningen av desamma enligt bestämmelserna i grundskoleförordningen.

Huvuddelen av stödet ges inom ramen för den ordinarie undervisningen av klassläraren. Elever kan också vid behov gå ifrån den ordinarie undervisningen

till ett grupprum som kallas för ”specialen”. Här finns en speciallärare till hands motsvarande 50 procents tjänst för att hjälpa eleverna.

Det förekommer också att elever som inte bedöms ha nått de av skolan formulerade målen för de respektive årskurserna flyttas ner en årskurs. Detta är en åtgärd skolan anser sig haft framgång med varför man vid tiden för inspektörernas besök diskuterar om ytterligare elever skall flytta ner en årskurs.

Inspektörerna vill i sammanhanget påpeka att elever som har svårigheter i skolarbetet skall ges särskilt stöd enligt skollagen och grundskoleförordningen. Läraren skall också utgå från varje enskild elevs behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande i sin undervisning. Rektorn får dock efter samråd med elevs vårdnadshavare besluta att en elev inte skall flyttas till närmast högre årskurs, om detta med hänsyn till elevens allmänna utveckling och i övrigt är lämpligast för eleven (se kommunrapporten).

Portfolio används i förskoleklass och årskurserna 1–2 för att spegla barnens utveckling. Lärarna känner sig emellertid inte helt förtrogna med portfolion som arbetsmaterial utan uttrycker i stället att portfolion är ett dött material.

Dokumentation av elevernas kunskapsutveckling är ett viktigt redskap för att kunna följa elevernas lärande och för att kunna bedöma när stödsatser behöver sättas in. Dokumentationen är också en viktig förutsättning för den information som skall ges under utvecklingssamtalet. Från och med den 1 januari 2006 ställs krav på upprättande av en individuell utvecklingsplan för varje enskild elev vid utvecklingssamtalet. Planen skall vara ett framåtsyftande måldokument där viktiga utvecklingsområden lyfts fram. På skolan följs elevernas kunskapsutveckling upp bland annat i form av en portfolio. Dokumentationen är god i vissa ämnen och bristfällig i andra. Inspektörerna bedömer att skolan saknar gemensamma rutiner och former för att följa upp och utvärdera elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen. Inspektörerna vill också framhålla vikten av att skolan intensifierar sitt arbete med att upprätta individuella utvecklingsplaner för varje elev.

Elevhälsoarbete

Varje vecka träffas elevhälsoteamet vilket förutom rektor består av skolsköterska, kurator och specialpedagog. De är knutna till ett övergripande ElevHälso-Team (EHT) i Fristad kommun del som består av ytterligare kompetenser såsom skolpsykolog och skolläkare. Elevhälsoarbetet är fokuserat på att arbeta med de elever som söker upp dem. Förebyggande arbete görs medvetet främst med förskoleklassen och årskurs 1 och 2.

Kvalitetsarbete, styrning och ledning

Gula skolan följer Borås kommuns mall för kvalitetsredovisning och upprättar en årlig kvalitetsredovisning. Inspektörerna har inför besöket fått ta del av kvalitetsredovisningarna för läsåren 2003/04 och 2004/05. Texten i de båda dokumenten är till delar identisk vilket indikerar att arbetet med redovisningarna är begränsat.

Inspektörerna bedömer att det är svårt att se att kvalitetsredovisningen innebär en redovisning av skolans kvalitet eller att den kan användas som ett redskap för utveckling av skolan. Sambandet mellan mål, åtgärder och resultat framgår

inte alls. Skolans kvalitetsarbete och kvalitetsredovisning måste utvecklas och förbättras.

Gula skolan har en rektor (80 procent) med ansvar för årskurserna 1–6 och en biträdande rektor med ansvar för förskolorna, dagbarnvårdarna, fritidshemmen och förskoleklassen. Både rektor och biträdande rektor har en mångårig bakgrund i skolvärlden och båda har rektorsutbildning. Rektor och biträdande rektor är också förtrogna med den dagliga verksamheten.

Bedömning av förutsättningarna för utbildningen

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen: tillgång till den utbildning som skall erbjudas, information om utbildning, personal samt läromedel, pedagogiska material och utrustning. Bestämmelser finns i bl.a. skollagen.

De lärare som arbetar i skolan är behöriga att undervisa i de årskurser som finns på skolan. Dock bör skolan se över hur man på bästa sätt tar till vara varje lärares ämneskompetens i undervisningen. Inspektörerna bedömer att organisationen i Gula skolan vid tiden för inspektionen inte främjar detta fullt ut.

Lärartätheten i skolan är detta läsår 6,95 lärare per 100 elever att jämföra med 6,8 för övriga F–6-skolor i kommundelen. Den större lärartätheten motiveras med att skolans upptagningsområde har en tyngre social belastning.

Inspektörerna har vid besöket fått ta del av dels timplanen för Gula skolan, dels en gemensam timplan för Fristads grundskolor årskurserna 1–9. Enligt den för Fristads grundskolor gemensamma timplanen skall eleverna i årskurs 6 ges språkval med 1 timme per vecka. Enligt Gula skolans timplan såväl som i praktiken får de inte det.

Tiden för elevens val används till 2–3 aktivitetsdagar per termin. Vid dessa tillfällen får eleverna välja mellan någon eller några aktiviteter, i huvudsak av friluftskaraktär. Inspektörerna bedömer att dessa aktiviteter inte utgör ett allsidigt urval av ämnen och därför motsvarar elevens val vid skolan inte de krav som uttrycks i grundskoleförordningen. Eleverna uttrycker vid intervjuerna också ett visst missnöje med valmöjligheterna. Vidare anger timplanen för Gula skolan att eleverna i årskurserna 4–6 skall ha elevens val motsvarande 2 timmar per vecka. De 2–3 aktivitetsdagarna per termin motsvarar ca hälften av denna tid. Inspektörerna vill påpeka att eleverna under sin grundskoletid skall erbjudas det antal timmar i respektive ämne som anges i den nationella timplanen.

Skolans utrustning i form av läromedel och datorer är modern och finns i tillräcklig omfattning. Skolan har ett mindre bibliotek men utnyttjar också biblioteket i den närbelägna Fristadsskolan 7–9. Bibliotekarien i Fristadsskolan 7–9 är ansvarig även för Gula skolans bibliotek.

Skolans utomhusmiljö är varierad och lekutrustningen stimulerar de yngre eleverna till aktiviteter på rasterna. De äldre eleverna upplever dock att det inte finns utrustning och aktiviteter för dem.

Fritidshemmet är öppet från kl. 06.15 till kl. 18.00. De elever som är i behov av fritidshemsplats får det i skolan upp till och med 12 års ålder. Verksamheten är organiserad i tre avdelningar med yngre barn, mellanbarn och äldre barn. Vid

tiden för inspektionen består personalen av 5 förskollärare, 1 fritidspedagog och 2 fritidsledare.

Datum	Ort
2006-12-07	Göteborg

Sven-Olof Lundin

Marie Karlsson

Mats Aronsson